

Meer werk

Prettig wonen

Goed klimaat

D66

Het Hogeland

D66 krijgt het voor elkaar!

Verkiezingsprogramma

2019 – 2022

Dit is het D66 verkiezingsprogramma voor Het Hogeland. Wij staan voor een gemeente waar het prettig wonen, werken en leven is. Met uw stem gaat D66 hieraan werken. Wij staan open voor kansen en nieuwe mogelijkheden. U ook?

D66 het Hogeland staat voor:

Burgernabijheid en voorzieningen

- Ruimte voor burgerinitiatieven
- Inzet dorpencoördinatoren
- Inspraak door jaarlijkse burgertop
- Meer autonomie voor dorpsverenigingen
- De krimp biedt kansen
- Coöperatieve dorpsraad
- Synergie zwembaden
- Kleine sportverenigingen blijven faciliteren
- Inzet op behoud van sportzalen en -voorzieningen

Onderwijs en jeugd

- Voldoende spreiding en aantal van scholen
- Ruimhartig beleid t.b.v. jeugd- en ouderensoos
- Investeren in jonge kinderen
- Samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven

Klimaat en milieu

- Duidelijke klimaatdoelen
- Wethouder “klimaat en milieu”
- Duurzame initiatieven maximaal ondersteunen
- Gaskraan dicht, bevorder nul op de meterwoningen
- Bevorder groen rijden
- Verder onderzoek en ontwikkeling van de Spoelzee
- Houtstook niet als alternatief voor aardgas
- Invoer Diftar met goede handhaving
- Afwikkeling aardbevingsschade
- Klimaat technische verbetering niet verrekenen in OZB
- Duurzaamheidsleningen voor woningeigenaren;
- Duidelijke regels voor windmolens en zonneparken

Gezondheidszorg en participatie

- Gemeente en de zorg
- Jeugdzorg met meer preventie maatregelen.
- Korte vervanging en/of ondersteuning voor mantelzorgers
- Grenzen stellen aan vrijwillige inzet
- Onkostenregeling voor vrijwilligers
- Betere bereikbaarheid spoedeisende hulp voor ouderen/minder validen
- Inclusieve samenleving, iedereen doet mee!
- Rookvrije generatie

Ruimtelijke ordening en woningbouw

- Woningbouw
- Kansen voor de jeugd
- Starters- en blijvers-leningen
- Meer ligplaatsen voor aardbevingsbestendige watervilla's
- Ruimte voor tiny houses
- Actief beleid monumentale panden
- Meer koopappartementen gericht op 55+

Economie en werkgelegenheid

- Meer werk, Prettig wonen en goed klimaat
- Verbetering vestigingsklimaat voor bedrijven
- Bereikbaarheid & infrastructuur verbeteren
- Versterken positie van de havens
- Voldoende voorzieningen in het havengebied
- Bedrijfsterreinen ontwikkelen of uitbreiden
- Friesland Campina uitbreiding in Eemshaven i.p.v. omleggen Boterdiep
- Vergroten van de werkgelegenheid
- Proef met een basisloon voor uitkeringsgerechtigden
- Afschaffen van de reclamebelasting
- Geen precarioheffing in Het Hogeland
- Minder vergunningen en gewoon duidelijke regels
- Blauwe parkeerzone in centra behouden

Toerisme en cultuur

- Bevorderen van het toerisme en cultuur
- Versterken positie kunst en cultuur
- Instellen coördinatoren toerisme
- Verbetering vaarwegen en -recreatie mogelijkheden
- Het Hogeland promoten als dé waddengemeente van Nederland

Verkeer en veiligheid

- Snelheid in de straten waar mogelijk naar 30 km/h
- Bewaakte spoorwegovergangen
- Volwaardige en veilige uitwerking van de N361
- Aanleg omleiding Onderdendamsterweg bij Winsum
- Aanleg fietspadplus naar Winsum
- BOA's (Buitengewoon OpsporingsAmbtenaren) in Het Hogeland
- Verdubbeling Eemshavenweg (N46)

Overige

- Vuurwerk reguleren in de dorpskernen
- Rookbeleid openbare ruimte (entrees) reguleren
- Geen hondenbelasting

“Veroudering kun je niet tegenhouden, vernieuwing wel”

(Hans van Mierlo)

D66 Concreet:

Burgernabijheid en voorzieningen

Ruimte voor burgerinitiatieven

Inwoners weten vaak precies wat ze willen in hun straat of dorp. Geef deze initiatieven een kans en onderzoek wat nodig is om een burgerinitiatief op gang te helpen. Soms zijn dat plannen die roepen om een experiment. Bijvoorbeeld met tiny houses. Laten we als gemeente samen met andere partijen een locatie ontwikkelen. Als proef waarvan we kunnen leren.

Inzet dorpencoördinatoren.

D66 pleit voor dorpencoördinatoren. Deze zijn zichtbaar, bereikbaar en hebben goed contact met de inwoners over de hele gemeente. Ze zijn het vaste aanspreekpunt waar burgers met ideeën terecht kunnen en die weten hoe je zo iets aanpakt. We willen een gemeente die durft te experimenteren.

Inspraak door jaarlijkse Burgertop

D66 staat voor vernieuwing en meer inspraak voor en door inwoners. Een mogelijkheid zijn referenda maar op gemeentelijk niveau zijn vaak andere methodes effectiever. Wij pleiten voor een 3-jarig experiment met een jaarlijkse Burgertop. Een avond voor en met inwoners om te praten met raadsleden en het college. Wat is de mening van inwoners over lopende zaken of beleid? Om een zo divers mogelijk palet van deelnemers te borgen is ons voorstel om elk jaar random een postcode selectie te maken met uiteindelijk doel zo'n 200 deelnemers uit te nodigen.

Meer autonomie voor dorpsvereniging

Om eigen initiatief onder inwoners te bevorderen vindt D66 het belangrijk dat dorpsverenigingen meer mandaat en onafhankelijkheid krijgen. Met een passende basissubsidie voor elke dorpskern. Hiermee versterk je de dorpsverenigingen en betrek je meer bewoners bij ideeën uit hun dorp.

Daarnaast handhaaf je dorpsbudgetten voor incidentele ideeën met een goed plan.

De krimp biedt kansen

Krimp is een grote uitdaging. Het knaagt aan de leefbaarheid in ons gebied en vraagt soms om draconische maatregelen. Hoe ver moet je gaan om voorzieningen in stand te houden? Moet een kleine school blijven en is de buurtsuper onmisbaar als er maar weinig klanten komen? Moeten we Het Hogeland aanprijzen als mooiste gemeente van Nederland om daarmee nieuwe inwoners te verleiden? D66 vindt van wel. Want met nieuwe inwoners kunnen we de krimp stagneren of zelfs ombuigen.

D66 wil samen met betrokken burgers, bedrijven en organisaties oplossingen zoeken voor de krimp. Volgens ons is dit te vinden in meer werk, prettig wonen en een goed klimaat.

Coöperatieve dorpsraad

Het Hogeland wordt een grote gemeente in oppervlak. We hebben dik een dag nodig om een ronde te rijden door het hele gebied. Burgernabijheid is dan van groot belang. Als inwoner wil je je paspoort graag om de hoek halen. De ondernemer wil

korte lijnen naar de gemeente en het college moet laagdrempelig bereikbaar zijn voor de inwoner van Het Hogeland.

D66 wil echter nog een stap verder gaan met coöperatieve dorpsraden. Een experiment waarin dorpsbewoners samen met gemeenteraadsleden beslissingen nemen over lokale ontwikkelingen. Een dorpskern beslist zo over wat ertoe doet! Want als het gaat over het dorp, weten de inwoners het beste wat er speelt en wat er nodig is. Bij dit experiment wordt met een postcode loting bepaald welke bewoners er een jaar lang in deze coöperatieve dorpsraad zitting mogen nemen. De dorpsraad bepaald waar het over gaat. Het zijn altijd onderwerpen die in het dorp spelen. Het groen, de speelplekken voor de kinderen, zorgen voor elkaar, veilige straten, kunstwerken, het kan van alles zijn. De dorpsraad gaat ook organiseren dat alle dorpsbewoners mee kunnen praten via een dorspanel dat wordt gevraagd mee te denken en “voor of tegen” te stemmen op voorstellen. Een dorpscoördinator ondersteunt vanuit de gemeente.

Synergie zwembaden

Het Hogeland is straks één grote gemeente met daarin verschillende zwembaden met een even groot aantal zwembad besturen. Deze draaien vaak op de steun en inzet van vele vrijwilligers. We willen de zwembaden behouden.

D66 stelt voor om de verschillende zwembaden onder één organisatie te brengen die optimaal de voordelen benut. Bijvoorbeeld één service en onderhoudscontract voor alle baden, efficiënte planning van vrijwilligers, vast personeel dat in plaats van halve banen bij één bad, full time aan de slag kan over alle baden en jaargetijden. Dit biedt synergie, werkgelegenheid en een sterke organisatie waarmee de verschillende zwembaden beter kunnen overleven.

Kleine sportverenigingen blijven faciliteren

D66 vindt het belangrijk dat sport een prominente plek heeft in Het Hogeland. Dat betekent dat de gemeente verenigingen moet blijven faciliteren om te kunnen bestaan. Dat geldt ook voor de kleinere verenigingen in de verschillende kleinere dorpen. D66 vindt dat samengaan van clubs een goede oplossing kan zijn voor het voortbestaan van een sportvereniging. Maar soms is een fusie gewoon niet mogelijk. Is er wel een sterke behoefte aan de vereniging en zijn er voldoende sporters? Dan moet de gemeente samen met de vereniging kijken naar oplossingen om de plaatselijke sportvereniging te laten voortbestaan. Een sportvereniging betekent immers voor een dorp meer dan alleen sporten. Van onderaf gedragen door de leden brengt het saamhorigheid en binding in een dorp wat de leefbaarheid ten goede komt.

Inzet op behoud van huidige sportzalen en -voorzieningen

Om sporten mogelijk te maken zijn sportzalen nodig. In sommige dorpen is het openhouden van een sportzaal lastig vanwege de kosten, krimp en afnemend ledenaantal. Een sportzaal draagt sterk bij aan de leefbaarheid. D66 wil een inventarisatie van de huidige sportcomplexen en in overleg met de dorpen een plan opstellen om het gebruik ervan te bevorderen en daarmee de hallen behouden.

Onderwijs en jeugd

Voldoende spreiding en aantal van scholen

Voor D66 is scholing een zeer belangrijk onderwerp. De afgelopen jaren hebben we in verband met de krimp behoorlijk wat discussie gehad rondom de sluiting van kleine schooltjes. Het krampachtig openhouden van scholen met een klein

leerlingenaantal zien wij niet als een hele goede keuze vanwege de kwaliteit van de lessen. De gemeente gaat niet over het onderwijs en de lessen maar wel over de schoolgebouwen. We hebben geleerd dat het niet per definitie betekent dat een kleine school met minder dan 60 leerlingen slecht zou functioneren en gesloten moet worden.

D66 wil goed onderwijs en staat niet enthousiast te trappelen om kleine schooltjes zo maar te sluiten. We maken wel een duidelijke afweging tussen kwaliteit en kwantiteit. Open blijven waar het kan en fuseren als dat echt de beste keuze is.

Gemeente Het Hogeland moet investeren in jonge kinderen

D66 vindt dat de gemeente Het Hogeland moet investeren in jonge kinderen; in de eerste levensjaren ontwikkelen de kinderen zich het snelst en juist daarom zouden alle peuters van 2-4 jaar een voorschoolse voorziening met een ontwikkelingsgericht aanbod kunnen bezoeken gedurende 4 dagdelen per week. Samenwerking met het Primair onderwijs is daarbij van belang.

Ruimhartig beleid t.b.v. jeugd- en ouderensoos

Een belangrijke plek waar de mensen samenkomen is de jeugd- en ouderensoos. Het Hogeland heeft meerdere sozen van groot tot klein en voor oud tot jong. Allen vervullen ze een functie om elkaar te ontmoeten en samen iets te ondernemen. D66 wil dat de gemeente een ruimhartig beleid voert wat betreft het in stand houden van deze sozen zolang er voldoende behoefte en opkomst is bij een soos.

Versterk de meerwaarde van Taalhuizen

D66 vindt dat iedereen mee moet kunnen doen. Ook de groep die moeite heeft met lezen, schrijven, rekenen of werken met de computer. Daarom vinden wij dat de gemeente taalhuizen moet blijven initiëren en verbreden waar het nodig is.

Samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven

D66 vindt dat onderwijs de oplossing is naar betaald werk. Het betekent mee doen in de maatschappij en het vergroten van je eigenwaarde. Na school komt werk, vaak in het bedrijfsleven. Juist hierom ziet D66 de meerwaarde om opleidingen nauw te betrekken bij het bedrijfsleven. Onderwijs en praktijk samensmelten zodat mensen zich beter kunnen voorbereiden op werk en carrière. D66 wil dat de gemeente actief beleid voert om onderwijs en bedrijfsleven samen te laten werken.

Klimaat en milieu

Duidelijke klimaatdoelen

Op klimaatconferentie van Parijs is op 12 december 2015 is het klimaatakkoord gepresenteerd. Het is een internationaal verdrag om de opwarming van de aarde te beteugelen. Ook onze gemeente moet zijn bijdrage leveren. Het bedrijfsleven, de gemeente en andere partijen moeten lokaal de handen ineen slaan om een groene economie daadwerkelijk vorm te geven. Denk aan de energietransitie van gas naar alternatieve oplossingen maar ook aan een "groenere" levensstijl.

In de industrie en de agrarische sector ziet D66 ook kansen voor werkgelegenheid door innovatie en de energietransitie. Maar er zijn ook kansen voor startende bedrijven.

Het is voor de akkerbouw en veehouderij belangrijk om maatschappelijk draagvlak te behouden. Hierbij is naast milieu ook dierenwelzijn een belangrijke factor.

Natuurlijk zijn wij voorstander van biologische landbouw en ziet graag de intensieve

veehouderij verdwijnen. Maar kiezen voor het klimaat hoeft geen belemmering te vormen voor agrarische bedrijvigheid in onze gemeente. D66 ziet dan ook tal van mogelijkheden in innovatieve technieken. Zoals inzetten op alternatieve energie met zonnepanelen en kleine windmolens en zorgen dat nieuwbouwprojecten gasloos worden.

D66 wil dat Het Hogeland koploper wordt in de energietransitie. Om dit kracht bij te zetten wil D66 een klimaatbijsluiters bij collegevoorstellen met invloed op het klimaat en milieu.

Wethouder “klimaat en milieu”

D66 zet zich als groene partij in voor het klimaat. Om de klimaatdoelen van Parijs te halen, moeten we nu al stevig beleid maken. Het mag niet gebeuren dat milieu en klimaat er maar een beetje bij hangen.

Wij willen dat er een wethouder komt die dit onderwerp als hoofdtaak heeft en zich volledig richt op de klimaatadaptie, energietransitie, milieu en duurzaamheid. Wij streven naar Het Hogeland als “groenste” gemeente van Nederland. Daar hebben we burgers, bedrijven en de agrarische sector bij nodig. We willen afspraken maken met de betrokken partijen in ons gebied en investeringen in duurzame oplossingen stimuleren.

Duurzame initiatieven maximaal ondersteunen

“Vergroening” begint bij jezelf. Veel inwoners zijn al met dit vraagstuk bezig. D66 gelooft in de eigen kracht van inwoners. Wij vinden dat initiatiefnemers maximaal ondersteuning moeten krijgen bij de realisatie van duurzame projecten. Niet zeggen “dat kan niet” maar vragen “wat kan wel”. Geef agrariërs mogelijkheden om samen met inwoners duurzame initiatieven te ontwikkelen. De gemeente kan hieraan bijdragen door klimaatbeleid, bestemmingsplannen en verordeningen.

Gaskraan dicht, bevorder nul op de meterwoningen

Het is niemand ontgaan: de gaskraan gaat dicht. Geen gas betekent dat we alternatieven moeten zoeken voor met name de verwarming van onze huizen. D66 ziet hier kansen voor werkgelegenheid en nieuwe bedrijvigheid. Als gemeente moeten we werkgelegenheid in deze energiesector bevorderen.

Om dergelijke bedrijven binnen te halen moeten we samen met de Rijks Universiteit Groningen (RUG), de Provincie en andere organisaties kennis verzamelen en delen.

Bevorder groen rijden

Er zijn steeds meer elektrische auto's, fietsen en scooters. Om dit proces nog meer aan te jagen is het noodzakelijk dat de gemeente luistert naar de behoefte van weggebruikers voor elektrisch rijden. Is er behoefte aan meer laadpalen? Voldoet de inrichting van fietspaden of is verbreding noodzakelijk? Wat is de landelijke trend en kunnen wij die volgen? De gemeente kan een voorbeeldfunctie nemen door te stellen dat in 2025 alle gemeentelijke voertuigen elektrisch zijn.

Naast elektrisch rijden zijn er ontwikkelingen voor waterstof aangedreven voertuigen. D66 vindt dat we als gemeente niet achter mogen blijven. Hierbij kunnen we denken aan uitbreiding van waterstofproductielocaties en lokale tankstations.

Verder onderzoek en ontwikkeling van de Spoelzee

D66 is groot voorstander van verder onderzoek naar de spoelzee bij Noordpolderzijl. Het lijkt de beste optie om de haven Noordpolderzijl slibvrij te houden en geeft kostenbesparingen. Daarnaast stimuleert dit de economische en toeristische ontwikkeling.

Houtstook niet als alternatief voor aardgas

Een gezonder klimaat door bewust te kiezen voor moderne verwarmingssystemen. De uitstoot van auto's, brommers is aan banden gelegd, net als dat je een CV ketel gekeurd moet zijn. Niet alleen veilig, maar ook qua uitstoot zijn er regels. Helaas is dat voor open haarden en houtkachels niet zo. Er zijn geen "bouwbesluiten" over. Het enige criterium is veilig (geen brand). We willen geen verbod opleggen voor het gebruik van houtkachels, maar we kunnen wel een beroep doen op de samenleving. Kies niet voor een houtkachel maar voor meer efficiënte en duurzame systemen. D66 wil dat er een bewustwordingscampagne opgezet wordt om huizenbezitters voor betere systemen te laten kiezen als alternatief voor aardgas.

Afwikkeling aardbevingsschade

De NAM is buitenspel gezet, de overheid betaald de schade en de Groningers weten niet waar ze aan toe zijn. D66 wil dat de gemeente en het College zich coöperatief doch dwingend opstelt om aardbevingsschade voorspoedig te kunnen afwikkelen.

Invoer Diftar met goede handhaving

In Het Hogeland zijn door de herindeling verschillende vormen voor de inzameling van afval. Dit moet naar een gelijk systeem voor de hele gemeente daarom wil D66 invoering van het Diftar systeem zoals nu kostendekkend loopt in Winsum. Om te voorkomen dat zwerfafval e.d. toeneemt is goede handhaving noodzakelijk. Hiervoor willen we een centraal meldpunt op de gemeentelijke website met adequate opvolging door een buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA).

Klimaat technische verbetering niet verrekenen in OZB

D66 vindt dat klimaat technische verbetering aan je huis niet automatisch mogen leiden tot verhoging van de OZB/RZB door de waarde vermeerdering van je woning.

Gezondheidszorg

Gemeente en de zorg

D66 wil de zorg dicht bij de mensen. De verzorgingsstaat is veranderd en geeft mensen meer regie over hun eigen leven. Zorg en welzijn zijn niet meer de verantwoordelijkheid van alleen de overheid, maar ook van de mensen zelf. Er is de afgelopen jaren veel veranderd in de gezondheidszorg. Nu moeten we waken dat de zorg op een aanvaardbaar niveau blijft en bereikbaar blijft voor alle Hogelanders. Bevorder langer thuis wonen met behulp van familie, vrienden en burens. Geef ruimte aan de creativiteit van mensen.

Dit kan door te luisteren naar de mensen en de zorgverleners maar ook door minder protocollen en ingewikkelde regeltjes. Daar hoort hulp van aardige burens of familieleden bij die zelf tot goede oplossingen kunnen komen. Maar voor diegene die niemand heeft blijven goede zorgprofessionals onmisbaar. Het draait om de mensen zelf: wat heeft iemand nu echt nodig? Hoeveel kan iemand nog zelf en waarvoor kan hij mensen uit de directe omgeving inschakelen? En wat blijft er dan

nog over voor de professionals, zodat uiteindelijk iedereen de zorg krijgt die hij of zij nodig heeft. De grote uitdaging is dat het betaalbaar blijft om de zorg te borgen voor diegene die het nodig heeft. Samen moeten we het doen!.

D66 vindt dat als een zorgvraag niet door familie, vrienden, kennissen of aanpassingen in huis kan worden ingelost, de gemeente passende zorg regelt. Het spreekt voor zich dat professionals en betrokken ambtenaren zich hier volop voor moeten inzetten.

Jeugdzorg met meer preventie maatregelen

De jeugdzorg vraagt om veel energie en heeft hoge kosten. Op dit moment is in Den Haag het signaal ontvangen dat de kosten te hoog zijn voor het budget wat er voor beschikbaar wordt gesteld. De jeugdzorg heeft al enorm veel gedaan om de kosten te verlagen en efficiënter te werken. Maar het houdt een keer op.

D66 wil dat er meer preventieve maatregelen genomen worden om te voorkomen dat een kind in de molen komt van de jeugdzorg. Hiervoor is nodig dat gezinnen beter worden geholpen in een vroeger stadium en één aanspreekpunten hebben.

Korte vervanging en/of ondersteuning voor mantelzorgers

Mantelzorgers zijn onmisbaar in het huidige zorgsysteem. Helaas gaan we er te vaak vanuit dat het wel goed gaat. Vaak zijn mantelzorgers zelf al op leeftijd en nemen de zware taak op zich om voor ouders of partner te zorgen en dat 24/7. D66 vindt dat we als gemeente ook een zorgtaak hebben naar deze mantelzorgers. Ze hebben soms gewoon even tijd nodig om op adem te komen. Een korte vakantie met de (klein)kinderen, een dag even geen zorg en niks doen. D66 vindt dat deze mensen geholpen moeten worden door vervanging of een korte opname van een verzorgende in een professionele omgeving zoals De Tirrel in Winsum.

Waardering voor vrijwilligers

D66 ziet dat vele (gemeentelijke) voorzieningen in stand blijven met behulp van de inzet van vele vrijwilligers. Gemeenten leunen steeds meer op vrijwilligers. Deze mensen doen het werk vooral vanwege betrokkenheid maar er zijn ook andere moverende redenen zoals werkervaring op doen, een dagbesteding hebben of gewoon om onder de mensen te zijn. Hier mag wat tegenover staan. Zo valt te denken aan een onkostenvergoeding voor gemaakte kosten, relevante opleidingen of persoonlijke ondersteuning.

D66 wil meer waardering voor vrijwilligers door het vrijwilligersbeleid in Het Hogeland op een hoger niveau te tillen. Hiervoor moet er meer geld voor vrij gemaakt worden. Daarnaast moet er gestreefd worden naar meer samenwerking tussen de verschillende organisaties zodat er efficiënter met investeringen en capaciteit wordt omgegaan.

Instellen vrijwilligers academie

D66 staat voor een leven lang leren. Kennis en verbreding biedt ook perspectief voor vrijwilligers. Om dit te kunnen realiseren willen we een vrijwilligers academie instellen. Een centrale scholingsorganisatie speciaal voor vrijwilligers. Een plek waar vrijwilligers laagdrempelig trainingen, workshops of een cursus kunnen volgen. Waar een buddy helpt om vrijwilligers beter in te werken. Zo kunnen vrijwilligers van diverse doelgroepen zich versterken met toegevoegde waarde voor maatschappij en bedrijfsleven. Deze academie zou financieel gedragen moeten worden door samenwerking van Gemeenten, de Provincie, de organisaties en het lokale

bedrijfsleven. Juist omdat al deze partijen baat hebben bij algemene ontwikkeling van mensen.

Grenzen stellen aan vrijwillige inzet

Vrijwillige inzet is geen regulier werk en mag niet leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt. Het is aan organisaties te bepalen waar de grens ligt tussen vrijwilligerswerk en een reguliere baan. Is herdefiniëren van wat vrijwilligerswerk is dan noodzakelijk? D66 vindt van wel. Mag een vrijwilliger een functie bekleden waarmee de organisatie valt of staat? D66 vindt van niet. De commotie rondom de door CNV en FNV ingestelde “verdringingsmeldpunten” illustreert dit.

We zien dat informele zorg steeds meer gedragen wordt door organisaties als Humanitas. De druk is (te) hoog door aanhoudende verschuiving van professional naar vrijwilliger. Een afnemende bestand van vrijwilligers en zeer beperkte verjonging versterkt dit.

Voor ons blijven professionals met een reguliere aanstelling in de organisatie onmisbaar voor de continuïteit, de coördinatie en het ingrijpen in onverwachte situaties van een voorziening of organisatie. D66 wil een stevig beleid dat waardering heeft voor de vrijwilliger, duidelijke grenzen stelt tussen vrijwillig en professional werk en verdringing op de arbeidsmarkt voorkomt.

Bereikbaarheid spoedeisende hulp voor ouderen/minder validen

Het is D66 niet ontgaan dat de spoedeisende hulp afgebouwd wordt. Voor mensen met vervoer, al dan niet zelf of via naasten, is dit nog op te lossen. Maar voor ouderen/minder validen of vereenzaamde mensen die niet in die positie verkeren levert dat problemen. Daarom wil D66 dat er een vorm van oproepbaar vervoer komt die deze groep snel kan vervoeren naar de spoedeisende hulp te Groningen.

Inclusieve samenleving, iedereen doet mee!

Een inclusieve samenleving betekent dat iedereen, óók mensen met een beperking, volwaardig deelnemen. Belangrijke begrippen daarbij zijn non-discriminatie, participatie, gelijke kansen, toegankelijkheid en respect voor de waardigheid en persoonlijke autonomie. In een inclusieve samenleving kan iedereen zelfstandig wonen en onderwijs volgen, voelt iedereen zich welkom, heeft iedereen gelijke kansen als werknemer of als ondernemer, heeft iedereen toegang tot informatie en financiering en zijn openbare gebouwen en openbaar vervoer voor iedereen toegankelijk. Om dit te bereiken zijn er nog vele zaken die opgepakt en opgelost moeten worden. Dat is niet zo vrijblijvend en er moeten afspraken gemaakt worden met verschillende partijen (gemeenten, ondernemers, werkgevers enz.).

Voor een inclusieve samenleving wil D66 concrete plannen en beleid voor het onderwijs, arbeidsparticipatie, bouwregelgeving, inkomensbeleid, toegang tot gebouwen, goederen en diensten, wonen enz.

Rookvrije generatie

D66 is groot voorstander van een rookvrije generatie. Het moet voor alle kinderen mogelijk zijn om in een rookvrije omgeving op te groeien. Daarom wil D66 dat er een stimulans komt op bijvoorbeeld een rookverbod “langs de lijn” of bij openbare ruimte (entrees). D66 wil dat de gemeente een voorbeeld stelt door ook alle entrees van alle overheidsgebouwen rookvrij te maken. Daarnaast hopen wij dat met dit voorbeeld ook andere instellingen en verenigingen zoals detailhandel, sportverenigingen en horeca volgen.

Ruimtelijke ordening en woningbouw

Woningbouw

Het is belangrijk dat er voor iedereen een woning beschikbaar moet zijn binnen zijn of haar prijsklasse. Dat betekent dat er goed gekeken moet worden naar vraag en aanbod. Jongeren zoeken een goedkope woning om te starten ouderen juist een comfortabele woning nabij voorzieningen. Daarnaast ziet D66 de krappe woningmarkt in de stad. Door nu te bouwen langs de spoorlijnen in ons gebied kan Het Hogeland nieuwe inwoners verleiden zich hier te vestigen. Daarnaast is er een groep eigenhuis bezitters, vaak op leeftijd, die nu in een (te groot) koophuis wonen en best wel kleiner zouden willen huren. D66 vindt dat juist voor deze groep huurwoningen in het zogenaamde midden huur segment moet komen. Aan deze woningen moeten enkele eisen gesteld worden zoals leeftijdsbestendig, op rollatorafstand (250 meter) van centrumvoorzieningen en energiezuinig. Dit om te voorkomen dat deze inwoners wegtrekken naar de stad.

D66 wil dat de gemeente Het Hogeland zich maximaal inzet voor woningbouw, wegtrekken wegens schaarste aan passende woningen beperkt en doorstroming naar ons gebied bevordert. Hier past bij dat woningbouwcorporaties geld investeren in de verduurzaming van woningen.

Kansen voor de jeugd

Het Hogeland is een nieuwe jonge gemeente waar krimp en vergrijzing een grote rol spelen. De jeugd is belangrijk. Deze groep wil best wel blijven in Het Hogeland maar dan moeten er voor hen wel kansen geboden worden. Kansen voor goed werk én een betaalbare woning. Stimuleer woningcorporaties om éénpersoonshuishoudens met een lage huur te creëren in bijvoorbeeld verouderde aanleunwoningen of tiny houses. Zorg dat bedrijven en start-ups zich hier willen vestigen door een aantrekkelijk ondernemersklimaat om daarmee de werkgelegenheid te bevorderen.

D66 wil een prominente plek voor de jeugd bij de ontwikkeling van nieuw beleid, werk, wonen of recreatie. Blijf in gesprek met jongeren over welke voorzieningen voor hen belangrijk zijn.

Starters- en blijvers-leningen

Starters- en blijvers-leningen geven de jeugd kansen op een woning en helpen ouderen langer in hun woning te blijven wonen. D66 wil dit systeem behouden als antwoord op de krimp in Het Hogeland.

Meer ligplaatsen voor aardbevingsbestendige watervilla's

De meest ideale aardbevingsbestendige en duurzame woonvorm is wonen op het water. Op dit moment is de gemeente erg terughoudend betreffende woonschepen door slechte ervaringen uit het verleden met daarbovenop nog slechter geregeld beleid. Die situatie leidde tot onnodig hoge kosten. Jammer want het kan anders. In de stad Groningen (bij Meerstad) is één van de vele Nederlandse watervilla wijken te vinden waar "wonen op het water" wel heel goed is gelukt. Dit is een zeer geslaagde wijk die "wonen op het water" verheft naar een totaal ander niveau van kwaliteit en woonplezier. Er is een toenemende vraag en populariteit waar Het Hogeland van mee zou moeten profiteren.

D66 wil dat de gemeente één of meer locaties aanwijst waar watervilla's afgemeerd kunnen worden en een inventarisatie van de huidige wachtlijsten. Het Hogeland kan er zijn voordeel mee doen, te meer omdat er geen bouwgronden bouwrijp gemaakt

hoeven te worden, het aardbevingsbestendige woningbouw realiseert en duurzame woonvormen bevordert.

Ruimte voor tiny houses

Kleine huisjes is nog zo'n woonvorm die een sterk groeiende groep mensen aanspreekt. Bij de start van de herindeling naar Het Hogeland is er al een verkiezing geweest voor een meest gewenste project in Het Hogeland voor de leefbaarheid. Hier werd de woonvorm "tiny houses" als beste gekozen.

D66 wil dat er gekeken wordt naar mogelijke locaties in Het Hogeland. We hebben de ruimte en willen wat doen aan de Krimp. Wij zien kansen en willen ze graag benutten.

Actief beleid monumentale panden

De aardbevingen hebben veel schade aangericht en daadkrachtig herstel is ontzettend belangrijk. Echter soms kiest de NAM voor opkopen en afbreken van panden omdat dit goedkoper is. In Groningen staan vele monumentale, karakteristieke en beeldbepalende panden die absoluut niet verloren mogen gaan. D66 wil een actief beleid om deze panden in kaart te brengen en dat deze als zodanig bestempeld om daarmee dit stuk cultuur en historie te behouden.

Meer koopappartementen gericht op 55+

Het voorkomen van krimp doe je door te voorkomen dat kapitaalkrachtige inwoners het Hogeland verlaten wegens gebrek aan passende woningen. Maar ook om nieuwe inwoners verleiden naar het Hogeland te verhuizen vanwege de rust en ruimte die wij allen zo goed kennen.

D66 wil dat de gemeente bij in- en uitbreidingplannen zorgt dat er genoeg koopappartementen gerealiseerd worden. Daarvoor is het belangrijk dat bij de volgende bouwfasen van nieuwbouw meer aandacht is voor 55+ koopappartementen.

Economie en werkgelegenheid

Meer werk, Prettig wonen en goed klimaat

We hebben een prachtig afwisselend landschap met toeristisch markante plaatsen waar we allen trots op zijn. Die kernkwaliteiten van de ruimte, het wonen en leven in onze gemeente is alleen gegarandeerd als dit prachtige landschap behouden blijft. Wij vinden dat gezichtsbepalende landschappen behouden moeten blijven.

Daarvoor moeten zorgvuldige keuzes gemaakt worden maar ook gekeken worden naar wat mogelijk is voor vergroting of ontwikkeling van nieuwe bedrijfsterreinen en woongebieden. Want we willen wel meedoen met de economische ontwikkelingen. Lange tijd bepaalde de gemeente hoe een wijk eruit moest komen te zien.

Aanstaande bewoners hadden daar totaal geen invloed op. Nu de markt gestuurd wordt door gebruikers in plaats van aanbod, is die tijd allang voorbij. Wij zien graag een gemeente die durf te experimenteren. Maak bijvoorbeeld welstandsvrij bouwen mogelijk of overweeg zelfs een welstandsvrije woonwijk. Ga flexibel om met initiatieven voor het ontwikkelen tiny houses, ligplaatsen of nieuwe woonvormen.

Bied meer ruimte aan (collectief) particulier opdrachtgeverschap. Trek ondernemers aan met plannen voor vestiging of uitbreiding in het Hogeland.

D66 wil maatwerk. Een nieuwe manier van gebiedsontwikkeling met oog voor de wensen van (toekomstige) inwoners en bedrijven. Plannen met zorg en aandacht rondom de gevolgen van de aardbevingsschade.

Verbetering vestigingsklimaat voor bedrijven

Het vestigingsklimaat bepaald hoe graag bedrijven zich ergens willen vestigen. Niet alleen de regelgeving is van belang maar ook potentieel personeel, bereikbaarheid en mogelijkheden voor toekomstige uitbreiding. Daarnaast is internet en communicatie van groot belang. Vele van deze zaken kunnen prima door gemeenten worden opgepakt. Het vestigingsklimaat in Het Hogeland moet als prettig worden ervaren. Gemeenten kunnen daarbij ondersteunen door bedrijven te ontzorgen met betrekking tot vergunningen en dergelijke. Maar ook het stimuleren of aantrekken van bedrijvigheid in samenwerking met Economic Board Groningen en het EZ-bureau door bijvoorbeeld start-ups kansen te bieden. Organisaties als het huidige Werkplein/Ability kunnen bedrijven ondersteunen met bijvoorbeeld uitbesteding van productie of tijdelijk laagdrempelig aannemen van personeel door bevorderen van social return of investment (SROI).

D66 ziet hiervoor een sterke rol voor het ondernemersloket als het aanspreekpunt voor de ondernemer. Versterk het loket, bundel netwerken naar alle organisaties en zet in op service gerichte ambtenaren die taal spreken van de ondernemer.

Bereikbaarheid & infrastructuur in Het Hogeland verbeteren

De gemeente moet korte lijnen met Provincie onderhouden en een duidelijke scope voor ogen hebben. Is Lauwersoog goed bereikbaar? Kunnen we de toeristenstroom naar Schiermonnikoog en straks het nieuwe Waddencentrum goed verwerken op de huidige infrastructuur? Is een groeiende werkgelegenheid en de daarmee toenemende verkeersbeweging van en naar de Eemshaven voldoende op termijn. Het creëren van een goede bereikbaarheid & infrastructuur wordt plotseling een verdienmodel. Een goed ondernemers- en vestigingsklimaat biedt werkgelegenheid en inkomsten.

D66 wil nu al graag anticiperen. We willen investeren op verbetering zodat bij groeiende bedrijvigheid geen bottleneck ontstaat.

Havens

Het Hogeland heeft twee haven met een enorme potentie. Lauwersoog met zijn visserij en toerisme en de Eemshaven als de groene zeehaven van Nederland. Groninger Seaports heeft de initiërende rol in de Eemshaven en de haven van Delfzijl. Dat moet zo blijven. Net als dat de huidige afspraken binnen het havengebied overeind moeten blijven. Daar doet de herindeling van het Hogeland niets aan af.

D66 vindt dat een samengesteld team moet komen dat als één aanspreekpunt werkt tussen havens, ondernemers en de gemeenten Delfzijl en Het Hogeland.

Voorzieningen havengebied

Het havengebied genereert een enorme bron van inkomsten voor Het Hogeland. Om ervoor te zorgen dat dit in verhouding staat met wat de gemeente ervoor terug doet is het op peil houden van voorzieningen en diensten in de havens belangrijk. Er is nog zeker 300 hectare beschikbaar en door goede voorzieningen zullen meer bedrijven zich daar willen vestigen. Meer bedrijven betekent meer werkgelegenheid. D66 wil dat er kritisch gekeken wordt naar deze voorzieningen. Zo willen wij o.a. een speciale brandweer in de haven. Maar ook de beveiliging van het gebied is een aandachtspunt.

Bedrijfsterreinen ontwikkelen of uitbreiden

Het buitengebied zijn we zuinig op en willen we graag zo houden. Maar we willen ook meeprofiteren met de economische ontwikkelingen die werkgelegenheid oplevert. Wij willen dat bedrijfsterreinen naar behoefte mogen uitbreiden. Dat houdt in dat we de balans moeten vinden tussen uitbreiding van bedrijfsterreinen enerzijds en ons landschap met zijn markante vergezichten anderzijds. Dat betekent bijvoorbeeld dat we niet ongelimiteerd elk weiland kunnen volbouwen met bedrijven zoals het ons uitkomt. Er zijn binnen de woonkernen vaak lege vlekken waar prima woon/werkunits kunnen worden gerealiseerd. Daarnaast zien we bij diverse bedrijfsterreinen mogelijkheden om binnen de contouren meer bedrijvigheid te realiseren. De gemeente moet zorgen dat uitbreiding duurzaam is.

D66 wil een onderzoek naar behoefte en wensen voor uitbreiding. Het doel is om hiermee in gesprek met Provincie, de Kamer van Koophandel, de Economic Board Groningen en het EZ-bureau bedrijfsterreinen verder te ontwikkelen.

Friesland Campina uitbreiding in Eemshaven i.p.v. omleggen Boterdiep

Friesland Campina heeft ambitieuze plannen. D66 ziet de werkgelegenheid en de mogelijke groei voor lokale toeleveranciers. Daarom moet de gemeente het Hogeland Friesland Campina zoveel mogelijk faciliteren want de fabriek betekent veel voor Bedum en Het Hogeland. Toch zien wij liever een uitbreiding met een productielocatie in Eemshaven dan het omleggen van het Boterdiep.

De Eemshaven heeft directe verbinding met de wereld en genoeg ruimte, energie en biedt de groene oplossing in het productieproces. Wij willen graag meedenken om dit vorm te geven en willen een onderzoek naar deze optie.

Werkgelegenheid

Er gebeurt veel in de verschillende dorpen en de leegstand van winkels valt mee! Lopende centrumplannen moeten worden doorgezet. Dan zijn er de ZZP'ers die gezamenlijk huisvesting vinden of de zondag openstelling voor winkeliers die dat willen. Maar er kan veel meer gedaan worden voor en door ondernemers, als de gemeente deze groep maar de mogelijkheden biedt. Zoals verbetering van het vestigingsklimaat door meer ruimte op bedrijfsterreinen of meer gesubsidieerde werkgelegenheid voor startende ondernemers. Het toerisme en recreatie zijn van essentieel belang voor onze plaatselijke economie en werkgelegenheid. Een belangrijke bijdrage wordt door de ondernemers verzorgd.

D66 wil deze ondernemers met initiatieven ruim baan geven en daarmee de werkgelegenheid verbeteren. De gemeente moet samen met de ondernemers keuzes maken voor de toekomst. De arbeidsmarkt is regionaal. Samenwerken met omliggende gemeenten en organisaties is cruciaal om de werkgelegenheid te bevorderen. Dat kan bijvoorbeeld door werkgelegenheid te bevorderen met projecten in samenwerking met lokale bedrijven zoals aanbod van scholing bij werkgevers met leerwerktrajecten.

Proef met een basisloon voor uitkeringsgerechtigden

De technologische ontwikkelingen zorgen voor verandering van de werkgelegenheid. Structureel minder werkgelegenheid wellicht? Hoe moeten we het mindere verdelen? Moeten we toe naar een basisloon voor iedere volwassene? Kan dat? Is dat gewenst? Hoe regel je dat? Het is hoognodig om na te denken over de veranderingen die voor de deur staan en te experimenteren en te leren.

Er zijn al gemeenten met een basisloon aan de slag gegaan en worden er in de Scandinavische landen succesvolle resultaten mee bereikt. Daarnaast biedt het vele kostenbesparende voordelen. Het invoeren van een basisloon voor iedereen zal enorm veel bureaucratie schelen. Het basisloon vervangt alle subsidies, belastingteruggaves, toeslagen, uitkeringen en aftrekposten. Geen controles meer nodig, minder overheids personeel nodig en geen gerommel en tijdsverspilling met aangiftes. Helaas lijkt dit nog toekomstmuziek omdat een veel gehoorde opmerking is dat het niet kan “gratis geld waar je niets voor hoeft te doen”. Studies en experimenten tot nu geven aan dat mensen juist ondernemender worden. Met een basisinkomen is de eerste zorg van primaire levensbehoefte ingevuld en durft men nieuwe uitdagingen aan of een waardevolle bijdrage te leveren aan de maatschappij.

Om beter te begrijpen wat de effecten zijn wil D66 een 3-jarig experiment met het basisloon. Een basisloon welke net voorziet in de primaire behoeftes waarbij een individu dit zelf mag aanvullen met werk of ondernemen. Conform de strekking van het basisloon. Doel is het in kaart brengen wat deze groep meer bereikt t.o.v. van de rest van Nederland als ook de invloed op geluk en maatschappelijk bijdrage.

Toerisme en cultuur

Bevorderen toerisme en cultuur

Het toerisme in gemeente het Hogeland kan nog veel beter. Natuurlijk weten vele duizenden mensen ons prachtige gebied te vinden. Dit zijn mensen uit de provincie, uit Nederland maar ook van daarbuiten. De toeristische sector trekt aan en de campings en de vele B&B's zijn rijkelijk te vinden. Zo'n 40 duizend wandelaars voor het Pieterpad vertrekken vanuit Pieterburen. Nog eens duizenden weten onze wateren te vinden. Maar zeker vergeleken met andere gebieden in ons land staat de toeristische sector aan het begin. Wij willen een actief beleid voor cultuur, recreatie en toerisme. Wij zien graag zoveel mogelijk verbreding en verbetering van het aanbod. D66 wil verdere ontwikkeling mogelijk maken voor camperplaatsen, ligplaatsen langs vaarroutes, vrije recreatie, stimuleren ondernemerschap, een jaarlijks toeristisch café door en met ondernemers.

Kunst en cultuur

Wij leggen de focus op het gebied, de kunst en cultuur en zijn voorstander van een cultureel platform als aanspreekpunt van de hele culturele (toeristische) sector. De plek waar het cultureel kapitaal van Het Hogeland op de kaart wordt gezet. Musea zijn een belangrijke schakel en verdienen een prominente plek op de begroting van onder toerisme en cultuur.

D66 wil dat het cultureel erfgoed toegankelijk wordt voor Hogelanders en toeristen van ver daarbuiten. Bij het promoten van Het Hogeland hoort kunst en cultuur. Hiervoor willen we een substantiële meerjarige subsidie reserveren. Daarnaast moet de gemeente een integrale beleidsvisie opstellen op basis van het manifest Kunst en Cultuur Het Hogeland.

Coördinator toerisme

Met een sterke toeristische sector zien wij veel kansen voor Het Hogeland en de regio. Het biedt werkgelegenheid en zet het waddengebied op de kaart. Samenwerking tussen ondernemers en de gemeente is hierbij cruciaal. Vanuit de branche is er een grote behoefte aan een organisatie met coördinatoren. De sector

wil een regio brede samenwerking “van stad tot wad” zoals o.a. met stichting Marketing Groningen, het project Waddenland Boerenland en het Wadden Centrum. Geef de ondernemers de ruimte om van onderaf een organisatie op te zetten die past bij hun branche en flexibel genoeg is om mee te buigen met vraag en aanbod. Dit kan en moet wat ons betreft zonder een raad van toezicht en geïnitieerd worden vanuit het ondernemersnetwerk. D66 wil dat vanuit de gemeente, naast de huidige subsidies, 2 tot 3 coördinatoren vrijgemaakt worden om het maximale te behalen.

Verbetering vaarwegen en -recreatie mogelijkheden

De provincie Groningen en vooral Het Hogeland bezit enorm veel vaarwegen. Helaas zijn deze niet allemaal even betrouwbaar qua diepgang of doorvaarthoogte bij bruggen en sluiten ze niet goed op elkaar aan voor een rondje Hogeland. Bewegwijzering van de vaarwegen zoals het “fietsknooppunten” systeem mist en is ook de mogelijkheid tot aanleg van pleziervaartuigen op doorreis beperkt. D66 wil dat de gemeente actief beleid gaat voeren voor verbetering van de recreatieve pleziervaart en samen optrekt met de watersportverenigingen, de provincie en de waterschappen.

Het Hogeland als dé waddengemeente van Nederland promoten

Het Hogeland ligt over de langste zijde aan het wad heeft veel te bieden zoals Lauwersoog, Noordpolderzijk, Eemshaven. Dit moeten we samen met lokale ondernemers en instellingen optimaal benutten, promoten en profileren, want daar liggen kansen voor economische ontwikkelingen. D66 staat volledig achter de plannen voor het Wadden Sea World Heritage Centre. Promoten van Het Hogeland betekent ook dat de omringende ondernemers niet vergeten worden door voor hen een toeristisch café als toeristisch informatie punt in dit Centre te creëren.

Verkeer en veiligheid

Snelheid in de straten waar mogelijk naar 30 km/h

Het Hogeland heeft een groot gebied met vele wegen, fiets- en wandelpaden. Om de veiligheid te verhogen is op veel plaatsen de maximumsnelheid verlaagd. Wij willen dat in Het Hogeland overal hetzelfde beleid geldt. Bij de aanleg of vernieuwing van wegen moet gekozen worden een inrichting met minder drempels. Daarnaast wil D66 de snelheid in de straten binnen de bebouwde kom daar waar mogelijk naar 30 km/h.

Aanvaardbare aanrijtijden van hulpverleners

D66 vindt dat de aanrijtijden voor hulpverleners moeten voldoen aan de normen die daaraan zijn gesteld. Politie, brandweer en ambulances moeten op tijd zijn als je ze nodig hebt in Het Hogeland. D66 wil dat er in de veiligheidsregio permanent aandacht is voor verbetering.

Bewaakte spoorwegovergangen

Het Hogeland heeft een behoorlijk aantal onbewaakte spoorwegovergangen. Het gevaar behoeft geen verdere uitleg en dat dit anno 2019 zeer ongewenst is. D66 wil concrete afspraken met de Provincie, het Rijk en ProRail over alle overgangen.

Volwaardige en veilige uitwerking van de N361

Er zijn op dit moment concrete afspraken gemaakt over de verbeteringen aan de N361. Op sommige stukken zijn de plannen gereed en andere delen moeten nog uitgewerkt worden. Omdat dit de verkeersader voor Het Hogeland is moeten wat D66 betreft de lijnen kort gehouden worden om te voorkomen dat de voortgang afneemt. Stagnatie is onbespreekbaar!

Aanleg omleiding Onderdendamsterweg bij Winsum

In een zogenaamd rompakkoord met de Provincie heeft de huidige Winsum een afspraak over de aanleg van de omleiding Onderdendamsterweg naar de N361. Wij zijn groot voorstander van deze weg omdat hiermee het centrum en de bestaande rotonde ontlast kan worden. Toch wil D66 dat er goed geluisterd wordt naar de betreffende inwoners. Dus waar mogelijk aanvullende nulmetingen op het geluid houden. Mocht blijken dat hier aanvullende geluidsbeperkende maatregelen nodig zijn kan hier alsnog rekening mee worden gehouden.

Aanleg fietspad+

In overeenstemming met de Provincie is de aanleg van zogenaamde snelweg fietspaden (fietspad+) gepland tussen Groningen en Winsum. D66 zou graag zien dat naast spoedige aanleg van dit pad ook gekeken gaat worden of er nog meer paden noodzakelijk zijn.

Overige

Vuurwerk reguleren in de dorpskernen

Vuurwerk hoort bij het "oud en nieuw" en zolang het verantwoord wordt gebruikt, beleven veel mensen er plezier aan. Maar er is ook een grote groep die daar anders over denkt en die overlast veroorzaken. In de dorpen wonen zowel voor- als tegenstanders van vuurwerk. Belangrijk is te beseffen dat de afsteker van vuurwerk ervan geniet en de ander gedwongen mee moet "genieten". Het levert veel schrik, stress en vaak ergernis op. Vuurwerk maakt jaarlijks ook (te)veel slachtoffers die de rest van hun leven met de gevolgen moeten leven.

D66 pleit daarom voor regulering van vuurwerk in de woonkernen. In samenspraak met de betreffende dorpskernen willen we afspraken maken wat wel of niet wenselijk is.